

→ Volontären Rose Lokwaam, 20 år, sprider kunskap om mens till eleverna på Kotome Primary School i Sydsudan.

Effektrapport 2023.

Inledning

Vi är medlemmar i Giva Sverige, branschorganisationen för tryggt givande. Det betyder att du som givare kan vara trygg i att Röda Korset förvaltar din gåva på ett bra sätt. Vi tillämpar Givas etiska kvalitetskod för etisk insamling, intern kontroll och styrning, redovisning och effektrapportering.

VARJE ÅR GER Röda Korset ut en effektrapport som berättar om vilken nytta vår organisation gör. Rapporten syftar till att ge en bättre inblick i vårt arbete, våra mål och framför allt i resultatet och effekterna av vårt arbete.

MED NYCKELTAL OCH exempel lyfter vi vad vi gjort under året och vilken effekt insatserna fått. En del effekter är lättare att påvisa, för andra gör vi en uppskattning eller hypotes. Långsiktiga effekter kan ibland vara svåra att mäta. Men eftersom vi är på plats före, under och efter kriser och katastrofer, kan vi se vilken skillnad vi gör för människor.

Innehåll

s.3
Detta är vi

s.4
2023 i korthet

s.5
Röda Korset i siffror

Effektrapport

s.6
Inledning

s.8
Första hjälpen räddar liv

s.14
Mens på schemat
gör skillnad

s.20
Mat och gemenskap
skapar trygghet

Svenska Röda Korset Effektrapport 2023

Projektledare: Malin Barnö
Redaktör: Karin Hedin Röös
Produktion: OTW

Omslagsfoto: I oktober 2023 genomfördes en krisövning på Revingeheds övningsfält i Skåne tillsammans med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Insatsledare Jenny Magnusson förmedlar information.

Foto: Tomas Arlemo, Libyan Red Crescent, Martin von Krogh, Samuel Unéus, Stefano Belacchi / SOS MEDITERRANEE, Palestine Red Crescent Society, Turkish Red Crescent, Marie Sparreus/Röda Korset, Niklas Kämpargård, Johan Bävman, Pavel Koubek, Syrian Arab Red Crescent

Svenska Röda Korset
Lindhagensgatan 126
Box 301 82
104 25 Stockholm
Tel: 08 452 56 00
info@redcross.se
www.rodakorset.se

Detta är vi

Våra grundprinciper

Humanitet

Vi arbetar för att förhindra och lindra mänskligt lidande, skydda liv och hälsa samt värna respekten för varje människas värde.

Opartiskhet

Vi hjälper nödställda oavsett nationalitet, etnisk tillhörighet, religion, samhällsställning eller politisk åsikt.

Neutralitet

Vi väljer inte sida i fråga om politik, etnisk tillhörighet, religion eller ideologi.

Självständighet

Vi agerar självständigt. På nationell nivå hjälper vi ibland staten inom det humanitära området, men behåller ett oberoende som gör att vi alltid kan handla i enlighet med våra egna grundprinciper.

Frivillighet

Vi är en organisation som bygger på frivillighet utan egen vinning.

Enhet

I varje land finns bara en nationell rödakorsförening. Den ska vara öppen för alla, och den humanitära verksamheten ska omfatta hela landet.

Universalitet

Alla nationella föreningar är jämlika och har samma ansvar och skyldigheter att bistå varandra.

→ Tillsammans är vi 16 miljoner volontärer världen över. Hala Hassan är en av alla som engagerar sig för en mer mänsklig värld.

Del av global rörelse

→ Svenska Röda Korset är en av 191 nationella föreningar i den internationella rödakors- och rödahalvmånerörelsen. → Internationella rödakors- och rödahalvmånefederationen, IFRC, har sitt säte i Schweiz och samordnar internationella uppdrag vid exempelvis akuta katastrofer. → Internationella rödakorskommittén, ICRC, arbetar utifrån ett särskilt mandat i Genèvekonventionerna som ger tillträde till områden där krig och konflikter pågår. Ofta är ICRC den enda internationella organisation som tillåts verka i konflikttrabbade områden.

Vårt uppdrag

Att förhindra och lindra mänskligt lidande, skydda liv och hälsa och säkerställa respekten för varje människas värdighet.

Vår organisation

Svenska Röda Korset är en allmännyttig ideell medlemsförening som grundades 1865. I dag är vi Sveriges största humanitära rörelse med 83 300 medlemmar. Vi har omkring 23 000 volontärer i 347 lokalföreningar, kretsar, spridda över hela landet. Svenska Röda Korset är en viktig nationell förening i den internationella rödakorsrörelsen och en stor bidragsgivare till föreningar i andra länder.

Vi arbetar med FN:s globala hållbarhetsmål

Vår verksamhet prioriteras utifrån humanitära behov och vi strävar efter att bidra till de globala målen i Agenda 2030. Vi har kartlagt hur vårt arbete bidrar till målen och hela vår årsberättelse är uppmärkt efter detta. Läs mer på sid 26.

2023 i korthet

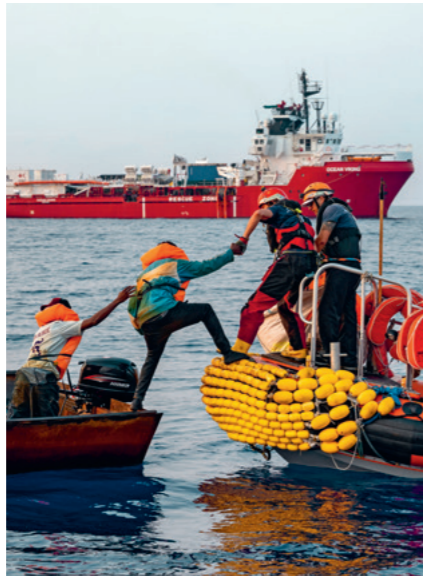
Januari

När priserna stiger blir vardagen extra tuff för människor som redan lever på marginalen. Köerna är långa när Röda Korset delar ut mat och kläder, som här i Hagsätra där många av besökarna kommer från krigets Ukraina. Galina Nagits och Sasha Gorin engagerar sig som volontärer.

Februari

En svår jordbävning i Turkiet och Syrien gör att miljontals människor får sina liv och hem sönderslagna. Våra volontärer finns på plats före, under och efter katastrofen.

Augusti

På Medelhavet räddar volontärer på Ocean Viking människor ur överfulla småbåtar. Fartyget som seglar mellan Libyen och Italien står redo med sjukvård, första hjälpen, traumastöd och mat.

Juni

Under vår riksstämma i början av sommaren antog vi bland annat en ny strategisk inriktning för 2024–2030 med visionen "Ett medmänskligt Sverige i en hållbar värld."

Oktober

Väldet eskalerar i Israel och Gaza och situationen utvecklas till en enorm humanitär katastrof. Som världens största humanitära hjälporganisation når vi fram till drabbade, oavsett vem och oavsett var.

November

Intresset för att handla hållbart har exploderat de senaste åren, inte minst i november när Circular Monday infaller och många vill shoppa klimatsmart. Våra second hand-butiker finns på 260 platser runt om i Sverige.

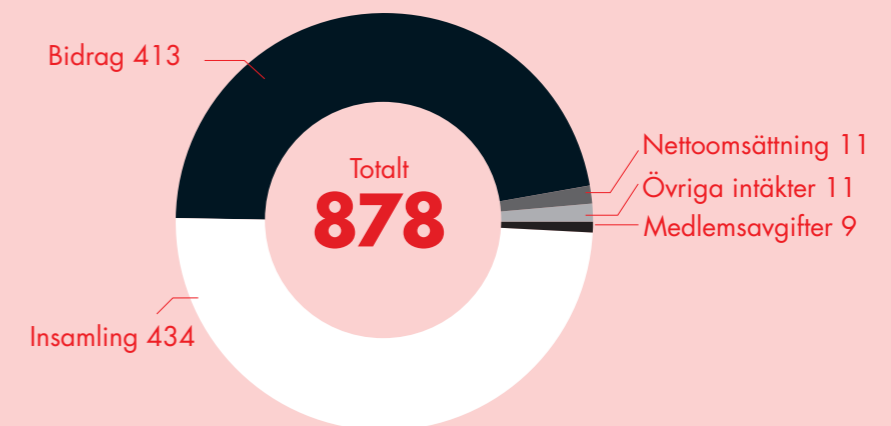
Röda Korset i siffror 2023

347
lokalföreningar
i Sverige.

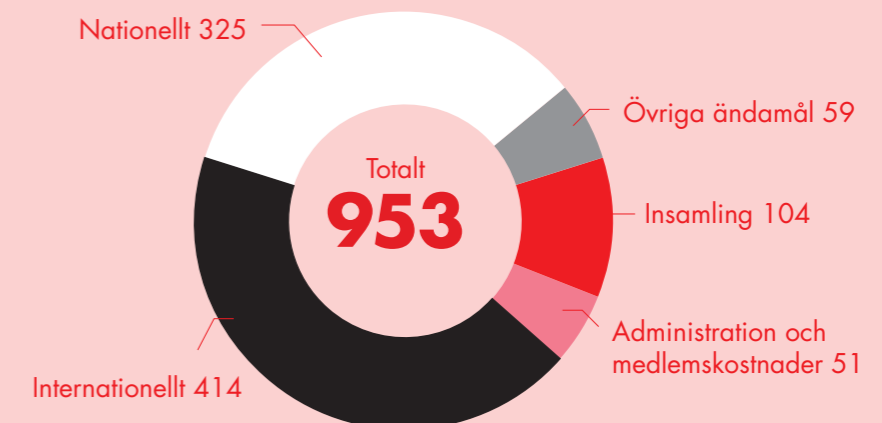
23 000
volontärer
i Sverige.

191
nationella
rödakorsföreningar
finns globalt.

Verksamhetsintäkter (mkr)

Kostnadsfördelning (mkr)

Insatser som gör skillnad

Med volontärer över hela världen spänner Röda Korsets arbete över många olika områden. För att göra så stor skillnad som möjligt – med målet att lindra och förhindra mänskligt lidande – ser vi till att arbeta metodiskt i våra olika verksamheter.

1. Vi planerar vår verksamhet
2. Vi sätter mål
3. Vi följer upp resultat av insatserna
4. Vi mäter effekterna av vårt arbete

För att förstå vilka förbättringar och förändringar våra insatser faktiskt bidrar till mäter vi effekter. På följande sidor berättar vi om tre verksamheter från 2023. Med hjälp av nyckeltal och exempel lyfter vi hur våra metoder ser ut, vad vi åstadkommit och vilken effekt som skapats. Effekterna mäts på kort och lång sikt. En del effekter är lättare att påvisa, för andra gör vi en uppskattning eller hypotes.

Vi är medlemmar i Giva Sverige, branschorganisationen för tryggt givande. Det betyder att du som givare kan vara trygg i att Röda Korset förvaltar din gåva på ett bra sätt. Vi tillämpar Givas etiska kvalitetskod för etisk insamling, intern kontroll och styrning, redovisning och effektrapportering. ●

Våra arbetsområden

→ Kris och katastrof

Röda Korset är världens största humanitära rörelse. Tack vare miljoner lokala volontärer i hela världen kan vi snabbt vara på plats vid en kris eller katastrof för att hjälpa drabbade.

→ Hälsa och vård

Vi kämpar för rätten till en god och jämlik hälsa. Vi erbjuder vård och behandling, aktiviteter som främjar hälsa och välmående, samt ger psykosocialt stöd vid påfrestande händelser.

→ Folkrätt och skydd

Varje människa har rätt att söka skydd och varje barn har rätt att få leva med sin familj. Världen över kämpar vi för att återföreina splittrade familjer, stötta människor på flykt, och se till att människors rättigheter i krig och fångenskap respekteras.

→ I september 2023 slog stormen Daniel hårt mot nordöstra Libyen. Översvämningar och stor förstörelse orsakade utbreddt lidande. Libyska Röda Halvmånen var först på plats med volontärer.

Tre fokusområden

I DENNA RAPPORT har vi valt att fördjupa oss i tre områden som representerar vårt arbete. Inom varje område beskriver vi våra mål och resultat samt de effekter vi uppnår på kort och lång sikt. Vi beskriver även vår metod, våra resurser och de lärdomar vi har dragit för att ge en fördjupad förståelse för vårt arbete och den effekt vi uppnår. Inom varje fördjupning hänvisar vi också till vilka globala mål vi arbetar mot.

1 Kunskap och mod räddar liv.

Fler i vårt samhälle måste ges rätt kunskap om hur de ska agera när liv är i fara. För i en krissituation är det helt centralt att agera snabbt och effektivt då tidiga insatser räddar liv. I hela landet och genom kurser online erbjuder Röda Korset livsviktiga utbildningar inom första hjälpen.

2 Mens på schemat förändrar flickors liv.

Trots att mens är helt naturligt är det ett tabubelagt ämne på flera håll i världen. Många kvinnor och flickor saknar också förutsättningarna att hantera sin mens på ett tryggt och värdigt sätt. Följden blir att miljontals flickor runt om i världen inte går i skolan när de har mens. I Sydsudan satsar Röda Korset på menskunskap och rent vatten för att ge alla rätt till utbildning.

3 Mat och gemenskap skapar trygghet.

När priserna stiger blir vardagen tuff för många. För att möta de ökade behoven har våra insatser skalats upp. Röda Korsets hus finns på fem platser i Sverige där varje hus är unikt och möter behoven som finns lokalt. Röda Korsets hus är en plats för värme, vila och gemenskap men också där människor kan få mat och materiellt bistånd.

Kunskap och mod räddar liv

→ "Det här är något jag förmodligen behöver göra årligen för att hålla minnet vid liv. Jag jobbar som busschaufför och första hjälpen kan vara till stor nytta i mitt arbete", säger deltagare Pece Kulevisk efter ett utbildningsstillfälle. Malachi Arunda ledde kursen.

Tidiga insatser räddar liv. Fler i vårt samhälle måste ges rätt kunskap om hur de ska agera när liv är i fara. I hela landet och genom kurser online erbjuder Röda Korset därför livsviktiga utbildningar inom första hjälpen.

Om första hjälpen

I en krissituation är det helt centralt att vi kan agera snabbt och effektivt. Vi ser första hjälpen som en av de viktigaste medmänskliga handlingarna och utbildar därför för att fler ska lära sig rädda liv.

När någon skadas i en olycka eller insjuknar snabbt är den ofta beroende av att medmänniskor snabbt kan hjälpa till. Individens förmåga att hjälpa på rätt sätt avgörs av deras kunskaper och handlingsberedskap. Andra faktorer påverkar

såklart också, till exempel om hjärtstartare finns och hur snabbt ambulansen kommer fram.

Vi har utbildat i första hjälpen sedan 1860-talet, med målet att stärka människors kunskap och mod att agera. Med våra utbildningar vänder vi oss till allmänheten och våra egna volontärer, för att fler ska överleva livshotande situationer.

I den här effektrapporten fokuserar vi på förändringen i kunskap och mod att agera hos deltagare på våra utbildade kurser, såväl fysiska som online.

1 220

utbildarledda kurstillfällen i första hjälpen 2023.

Våra mål

- 855 utbildarledda kurstillfällen, varav 185 online.
- 12 100 deltagare, varav 4 100 har utbildats online.
- **Effekt på kort sikt**
Deltagarna har ökad kunskap och en ökad känsla av mod att agera. Vi mäter upplevd kunskap och mod före och efter varje kurstillfälle, på en skala 0–10. Vårt mål efter kurs: 8.
- **Effekt på medellång sikt**
Ökad kunskap om att agera livräddande i kris. Vi mäter kunskapsnivån med mål att ha 7 rätt av 8 möjliga, sex månader efter kurs.
- **Effekt på lång sikt**
Fler har tillräckliga kunskaper i första hjälpen och överlevnadsgraden ökar.

→ Att lära sig första hjälpen handlar om att stå redo för att rädda liv. Under festivalen Sweden Rock var första hjälpen-grupper på plats för att möta behoven.

→ Första hjälpen-utbildningar hålls såväl fysiskt som online, så så många som möjligt får chansen att öka sina kunskaper. Vi har utbildat i första hjälpen sedan 1860-talet.

Våra insatser räddar liv

Vi vet att tidiga insatser räddar liv. Det ligger i den mänskliga naturen att vilja hjälpa våra medmänniskor, inte minst i livshotande nödsituationer. Men sociala strukturer, okunskap och rädsla kan ibland hindra oss. Hjälparens kunskaper och mod är ett par av många faktorer som avgör hur en livshotande situation slutar.

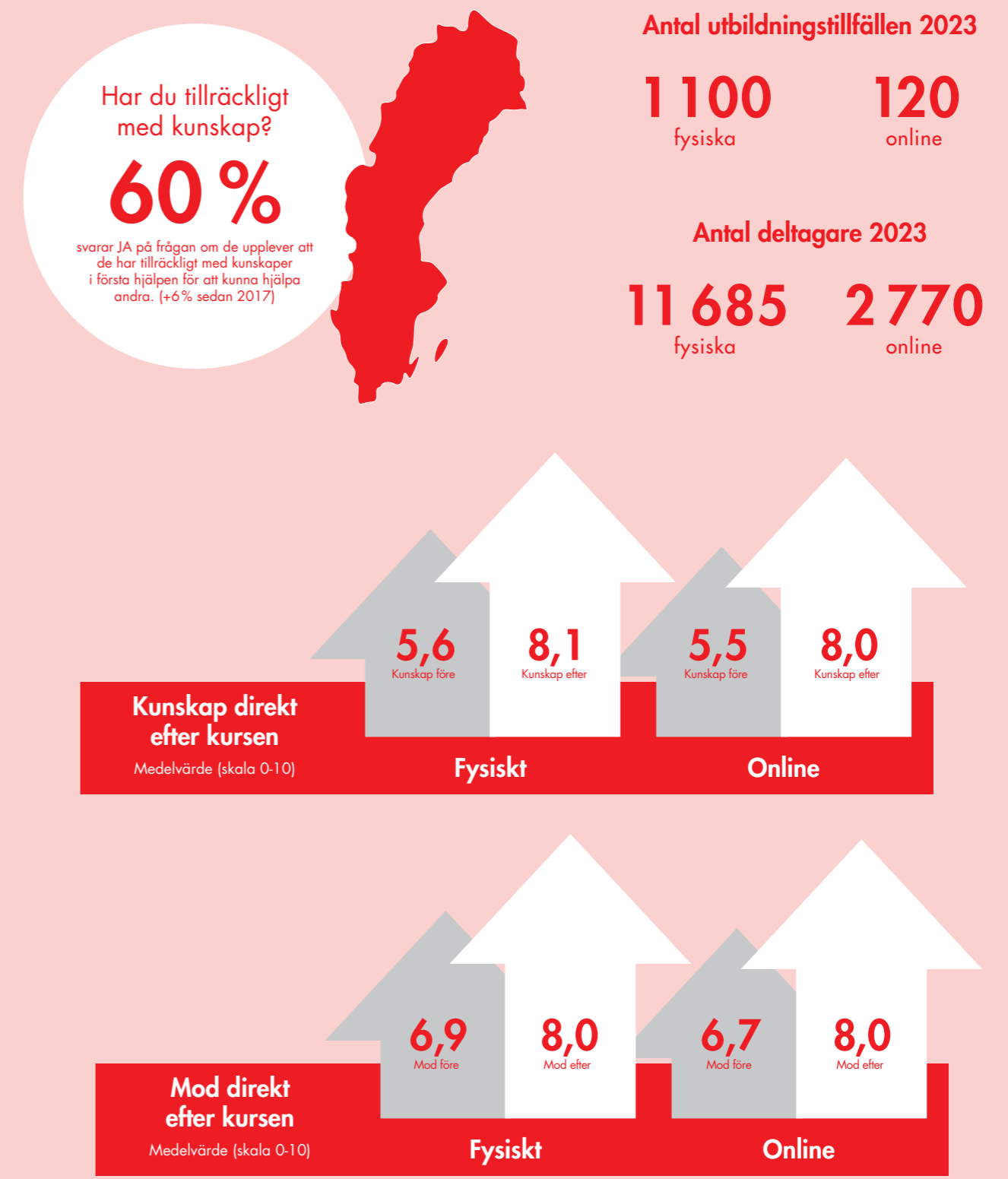
Röda Korset har hög trovärdighet inom första hjälpen, med stor efterfrågan på våra kurser. Genom att utveckla våra sätt att sprida kunskap når vi både fler och nya grupper, där digitaliseringen utökar möjligheterna framåt. ●

14 455

deltog i utbildarledda kurstillfällen i första hjälpen 2023.

Vi sprider livsviktig kunskap

Röda Korset vill att fler liv ska räddas. Genom att erbjuda fysiska utbildningar och onlinekurser inom första hjälpen kan fler få tidig hjälp vid till exempel hjärtstopp.

Effekter vi skapar

FÖR ATT MÖTA olika behov och se till att många i Sverige har tillgång till första hjälpen-kurser anpassar vi våra utbildningar. Under 2023 var efterfrågan stor på de fysiska utbildningarna – volymmålen för antalet kurstillfällen och antalet deltagare överträffades. Den stora efterfrågan på fysiska utbildningar under året påverkade vår kapacitet att utbilda online negativt.

Samtidigt ser vi ett tydligt intresse för onlinnekurser i första hjälpen, och vi behöver därför förstärka vår utbildningskapacitet online.

Ökad kunskap och ökat mod

På kort sikt nådde vi målen för ökad kunskap och ökat mod under 2023. Handlingskraften hos de personer vi utbildat har stärkts. Effektmålen på medellång sikt, gällande kunskapsnivån efter sex månader, nåddes delvis.

Drygt sex av tio svenskar svarar att de har tillräckliga kunskaper i första hjälpen för att kunna hjälpa andra. Jämfört med 2017 har det ökat med sex procentenheter och innebär alltså en tydlig förändring.¹ Det talar för att vi är med och bidrar till att nå våra effektmål på lång sikt.

Andelen överlevande i hjärtstopp och stroke ökar i Sverige och är idag högre än för 10–15 år sedan. Samtidigt är andelen överlevande lägre här än i andra nordiska länder, i både hjärtstopp och stroke.² Slutsatsen är att Röda Korsets arbete tillsammans med andra aktörers insatser har gett en positiv effekt på en övergripande samhällsnivå. Det talar också för att vi är med och bidrar till våra effektmål på lång sikt och att vårt arbete har stor betydelse för att ännu fler ska kunna överleva i framtiden.

Resurser och kostnad

Våra utbildarledda första hjälpen-kurser kostade omkring 8,5 miljoner kronor 2023. Kostnaden är för utbildare, handledare och för de tjänstepersoner som organiserar verksamheten. För att minska kostnaden per deltagare satsar vi mer på digitala lösningar som Första hjälpen/HLR Online, webbkursen Våga rädda liv, instruktionsfilmer på Youtube och Röda Korsets första hjälpen-app. Kostnaden per nådd person har minskat avsevärt 2023 eftersom vi nu har möjlighet att nå fler via digitala kanaler.

Utvärdering och lärdomar

Pandemin förändrade vårt arbete i grunden och accelererade digitaliseringen. Både lanseringen av Första hjälpen/HLR Online och en större synlighet av första hjälpen på vår hemsida är förändringar som kom i samband med pandemin. "Första hjälpen" är ett av de ämnen som genererar mest trafik till vår webbplats i dag. Den digitala kursen Första hjälpen/

HLR Online har också varit framgångsrik, med långa väntelistor.

Tack vare en stark efterfrågan på fysiska kurser 2023 är vi tillbaka på en volym som före pandemin. Med de två formaten, fysiskt och online, når vi olika behov och kan bygga ut kapaciteten för att möta efterfrågan.

Resultaten visar att båda utbildningsmetoderna stärker kunskap och mod hos deltagarna. För deltagare på våra onlinnekurser med inriktning vuxen verkar den teoretiska kunskapen vara något större än hos deltagare på våra fysiska kurser. Kurser med inriktning barn visar däremot ingen skillnad.

Formaten har olika fördelar. De fysiska kurserna bidrar till god gemenskap och bättre möjligheter till gemensamma övningar, och onlinnekurserna ger kostnadseffektivitet och tillgänglighet. För att förbättra ännu mer kan vi utveckla pedagogiken genom fler övningar, reflektion och tydlighet. Onlinedeltagares totala intryck av kursen är något lägre än för de fysiska, vilket ger utrymme för utveckling. Vi kan också utveckla vår digitala pedagogiska kompetens ytterligare.

Våra undersökningar visar att både fysiska utbildningar och onlinnekurser ger liknande erfarenheter av kunskap och mod att handla. Onlinnekurser kan ge särskilda fördelar, inte minst ekonomiska.

MED DET SOM bakgrund kommer vi framåt att:

1. Titta närmare på balansen mellan fysiska utbildningar och onlinnekurser för att förbättra användandet av resurser och nå en bredare publik.
2. Utveckla digitala rutiner för repetition, för att hålla kunskap vid liv.
3. Prioritera forskning för att fördjupa vår kunskap, särskilt inom områden som att hålla kunskap vid liv och praktisk tillämpning.
4. Fortsätta fokusera på att kvalitetssäkra utbildare och handledare samt stärka vår kapacitet.
5. Utforska nya format för kunskapsspridning, till exempel användning av ny teknik som artificiell intelligens. Vi kommer också undersöka digitala plattformar för att nå olika målgrupper.

Så mäter vi

Vi samlar in data genom kursutvärderingar. Alla deltagare får skatta kunskap och mod före och efter kurstillfället. På så sätt kan vi analysera förändringen. Med hjälp av data kan vi jämföra de olika utbildningsformaten och även jämföra oss med andra länder. Samhällsresultaten har vi hämtat från en Novusundersökning från maj 2023, med 1 005 intervjuade i ett riksrepresentativt urval.

Självskattning har begränsningar i hur den faktiska kunskapsutvecklingen ser ut, och för hur beteenden skulle vara i en skarp situation. Det finns också en risk för såväl över- som underskattning i utvärderingarna.

¹ Undersökning Novus, maj 2023

² Svenska rådet för hjärt-lungräddning samt Socialstyrelsen och motsvarande i andra länder

Fysiska

Online

Aktivitet/prestation

Utbildningstillfällen →

1 100

120

Deltagare →

11 685

2770

Effekt på kort sikt

Ökad kunskap
Mäts direkt före och efter kurstillfället
(genomsnitt skala 0–10) →

+2,5_(8,1)

+2,5_(8,0)

Ökat mod att handla
Mäts direkt före och efter kurstillfället
(genomsnitt skala 0–10) →

+1,1_(8,0)

+1,3_(8,0)

På medellång sikt

Kunskap efter sex månader,
vuxenkurs (genomsnittligt
antal rätt på åtta frågor) →

6,2_{rätt}

7,1_{rätt}

Kunskap efter sex månader,
barnkurs (genomsnittligt
antal rätt på åtta frågor) →

6,7_{rätt}

6,8_{rätt}

Effekt på lång sikt

6 av 10

har tillräckliga kunskaper i första hjälpen. Ökning med 6% sedan 2017.

Källa: Novus, maj 2023

Överlevnadsgraden ökar, men Sverige ligger efter i jämförelse med andra länder.

Källa: Svenska rådet för hjärt-lungräddning/HLR-rådet och Socialstyrelsen samt motsvarande i andra länder

Mens på schemat förändrar flickors liv

→ Röda Korset delar ut menskit på skolor och pratar om mens för att sprida mer kunskap. När volontären Rose Lokwaam, 20 år, håller upp en trosa blir det mycket fnitter bland eleverna på Kotome Primary School i Sydsudan.

Tabun och skam. Smutsiga toaletter och brist på vatten. Miljontals flickor runt om i världen går inte i skolan när de har mens. I Sydsudan satsar Röda Korset på menskunskap och rent vatten för att ge alla rätt till utbildning.

Om menshygien och flickors situation

Trots att mens är helt naturligt är det ett tabubelagt ämne på flera håll i världen. Många kvinnor och flickor saknar rätt förutsättningar att hantera sin mens på ett tryggt och värdigt sätt. I Sydsudan är det vanligt att flickor stannar hemma från skolan när de har mens och i genomsnitt missar flickor fyra skoldagar per månad.³ I förlängningen blir risken stor att flickorna helt slutar skolan, eftersom de halkar efter för mycket.

FYRA STORA UTMANINGAR för flickor:

1. Det råder brist på information, kunskap och färdigheter om mens.
2. Det behövs bättre tillgång till rena och trygga toaletter.
3. Det finns inte tillräckligt med sanitetsmaterial.
4. Det saknas socialt stöd, som i kombination med tabun leder till skam och begränsningar.^{4,5,6}

FÖR ATT FLICKOR ska få bättre möjligheter att fullfölja sin utbildning behöver vi ta itu med utmaningarna. Även genusbaserat våld och graviditeter har pekats ut som orsaker till att flickors och kvinnors tillgång till utbildning begränsas.⁷ Projektet ”Alla mina dagar – för flickors hälsa, utbildning och framtid i Sydsudan” möter utmaningarna kopplat till mens och menshygien. Projektet började i april 2022 och avslutas i mars 2024.

³ Netherlands Development Organization (SNV), Menstrual Hygiene Management and WASH in Schools Baseline Survey, South Sudan – Eastern Equatoria State, (2014)

⁴ IFRC, Addressing menstrual hygiene management needs (2019)

⁵ UNICEF:s program ”WASH in Schools for Girls”

⁶ UNICEF, Guide to Menstrual Hygiene Materials (2019)

⁷ UNESCO, What is the global situation concerning education and gender equality? (2023)

9990

elever och ortsbor har fått information och kunskap för att öka medvetenheten kring menshygien, sexuellt- och genusbaserat våld och personlig hygien.

→ Röda Korsets volontärer Evaline Nangolio Nelson och Flora Koruu Luka informerar om hygien och våld mot kvinnor i byn Rai.

Våra mål

→ 2630 flickor, 2240 pojkar, 70 lärare, 500 föräldrar i skolor samt 10800 personer ur lokalsamhället i Eastern Equatoria i Sydsudan ska utbildas i menshygien.

→ 6 vattenkällor och 6 toaletter ska byggas eller uppgraderas.

→ Menspaket och hygienkit delas ut till 5400 flickor och pojkar.

→ Effekt på kort sikt

Kunskap om sambandet mellan mens och graviditet ökar. Flickor känner sig tryggare i att hantera sin mens och att söka råd från lärare eller skolpersonal. Flickor retas mindre i skolan, både av lärare och pojkar. Flickor och pojkar har bättre möjlighet att sköta sin hygien i skolan och hemma.

→ Effekt på medellång sikt

Flickors motståndskraft och möjlighet att slutföra sin utbildning stärks.

→ Effekt på lång sikt

Minskad fattigdom, stärkta samhälls-ekonomier och minskad ojämlikhet i samhället.

→ Menskiten innehåller tvättbara bindor, trösor, tyg att byta om i, tvättlina och visselpipa.

→ Inför en grupp skolelever visar 17-åriga Precious Namana Lokai hur ett tvättbart mensskydd ska fästas.

1 225

menskit har delats ut till flickor i Sydsudan hittills.

→ Vad innehåller egentligen ett menskit? Volontären Peter Leonard Lokang samtalar med Anna Lithander som är på besök från Svenska Röda Korset.

Så genomförs projektet

Att sprida kunskap är en central del av projektet för att göra så stor skillnad som möjligt. Möten med lokalsamhällen och skolor är de främsta metoderna för att höja kunskap om mens och menshygien, med stort fokus på informations-spridning och utbildning. Innehållet i utbildningarna anpassas efter lokala förutsättningar och informationen sprids genom de samhälls-strukturer som redan finns på plats.

Okunskap kan ofta leda till stigma och att barn blir retade. En evidensbaserad del av hur projektet utformats är att både pojkar och män involveras. Genom en större medvetenhet bland fler är tanken att stigmat kopplat till mens ska minska, och att flickorna retas mindre i skolan.

Projektet delar också ut menshygienkit till flickor och hygienkit till pojkar, samtidigt som vatten- och sanitetsfaciliteter byggs eller uppgraderas i skolor och samhällen.

Kostnad

Budgeten är 7 miljoner kronor, vilket finansierats av Postkodlotteriet. ●

Menskunskap gör skillnad

Många kvinnor och flickor saknar rätt förutsättningar att hantera sin mens på ett tryggt och värdigt sätt. Röda Korsets utbildning och informations-spridning gör stor skillnad för flickor.

49%

fler flickor och pojkar svarar korrekt på frågor om sambandet mellan mens och graviditet (från 61 till 91 procent).

18%

fler flickor känner sig självsäkra, eller mycket självsäkra, att de har rätt praktiska färdigheter för att hantera sin mens (från 76 till 90 procent).

114%

fler flickor känner att de skulle kunna fråga en lärare eller skolpersonal om råd gällande sin mens i skolan (från 32 till 68 procent).

60%

Mellan första och andra mätningen har snittet dagar flickor missat på grund av mens minskat med 60 procent (från 2,4 till 1,5 dagar).

78%

minskning av andelen flickor som upplevt förnedring eller att bli retade, isolerade eller ivägskickade av lärare som vet att de har mens (från 25 till 5,5 procent).

43%

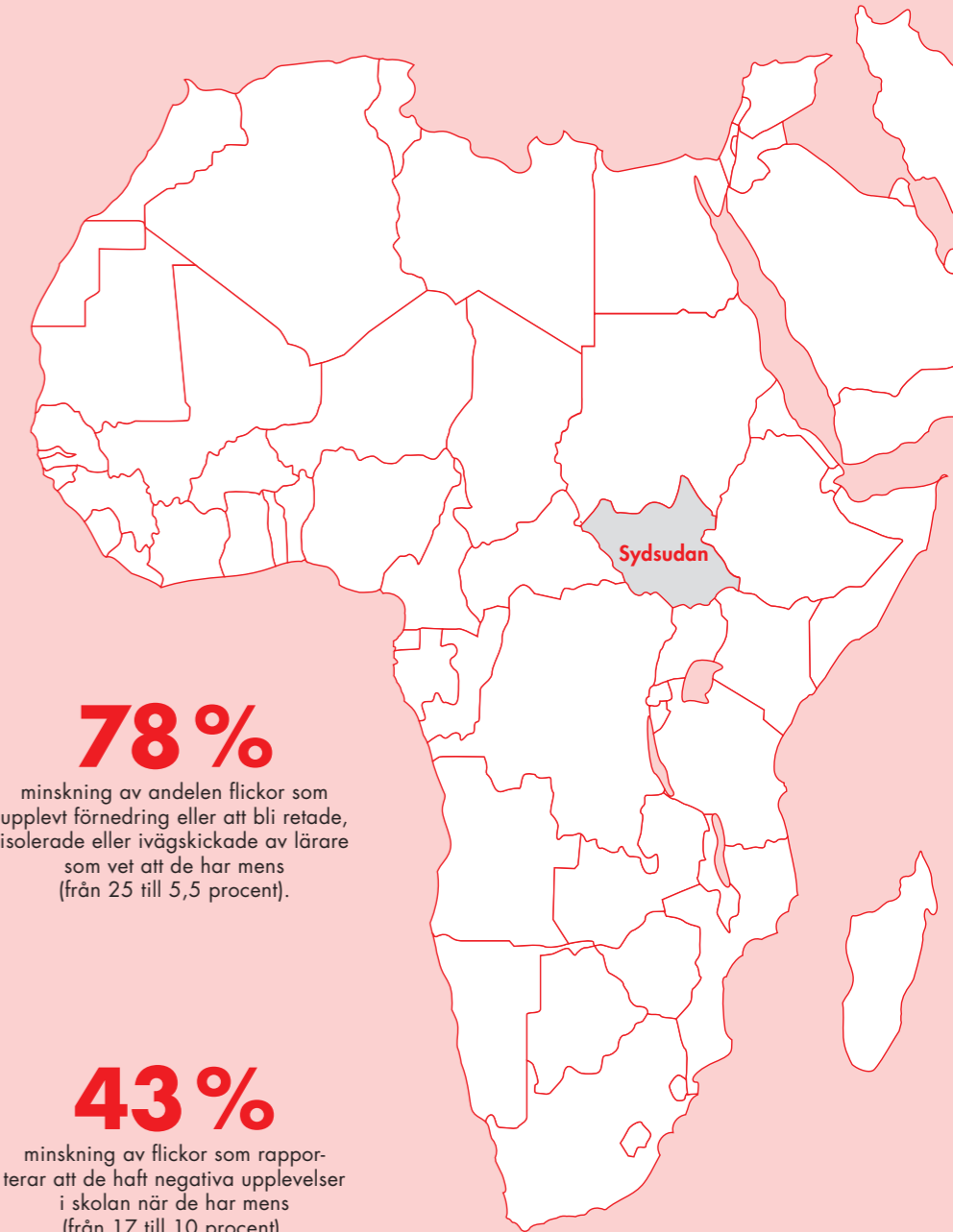
minskning av flickor som rapporterar att de haft negativa upplevelser i skolan när de har mens (från 17 till 10 procent).

32%

Procenten av flickor som går i skolan under hela sin mens har ökat från 0 till 32 procent.

Tre vattenkällor har uppgraderats och två vattenbrunnar har reparerats.

Effekter vi skapar

PROJEKTET SER UT att ha avsevärt förbättrat flickors framtidsutsikter: fler flickor går i skolan när de har mens. Innan projektstarten missade flickor minst en skoldag i samband med sin mens, och i dag går en tredjedel i skolan under hela perioden de har mens. Kunskapsspridningen, menskit och bättre toaletter med rent vatten har gjort en tydlig skillnad.

Tittar vi på längre sikt kan en ökad närvaro i skolan över lag leda till att flickor har större möjlighet att gå i skolan när de har mens, vilket minskar risken att de slutar skolan i förtid. Vi vet att flickor som får en utbildning är mindre benägna att gifta sig unga och får bättre utsikter att leva hälsosamma och produktiva liv. Effektkedjan skapar en cykel där minskad ojämlikhet och fattigdom förbättrar kvinnors tillgång till utbildning.⁸ Med det sagt, eftersom vi inte kan isolera sambandet mellan utfallen från olika externa förändringar i samhället går det inte att utesluta möjligheten att andra faktorer spelat en stor roll.

Utvärdering och lärdomar

Flera av projektets mål är på god väg att nås. Fokus har framför allt varit på aktiviteter kring utbildning och insatser för att höja medvetandet inom mens och menshygien. Den typen av aktiviteter är kostnadseffektiva och har ett tydligt hållbarhetstänk, eftersom kunskap enkelt kan föras vidare utan att det krävs ytterligare resurser.

En viktig lärdom är att en öppen kommuni-

kation med samhället och lokala ledare gör att tjänsterna uppskattas mer och samtidigt hjälper till att bygga förtroende för Röda Korset. En annan insikt är att ett starkt samhällsengagemang är centralt för att lyckas, och att människors feedback i möten med skolan och övriga samhället är viktig att lyssna in. Försättningsvis behöver vi arbeta nära volontärer som har utbildats inom Community Engagement and Accountability för att samla in feedback från samhället och rapportera på en månadsbasis.

Så mäter vi

För att mäta resultaten samlar vi in data med hjälp av volontärer och personal från Röda Korset i Sydsudan. Inför projektets start gjordes en baslinjemätning där vi bad ett urval av elever svara på en enkät, för att ta in kunskap om aspekter som skulle kunna påverka möjligheterna att nå goda resultat, som till exempel kunskapsnivåer i olika frågor eller beteenden.

Personal inom projektet följer upp på indikatorerna och genomförda aktiviteter under hela perioden. Halvvägs genom projektet gjordes en mätning där samma indikatorer och frågor användes som i baslinjemätningen. Vid slutet av implementeringsperioden görs en avslutande mätning där alla indikatorer sammanställs. Eftersom vi bland annat vill titta på attitydförskjutningar är kvalitativ data särskilt viktig för att förstå insatsernas effekter. Därför kommer den delen stå i fokus vid insamling av slutlinjedata.

Aktiviteter & prestationer

- Utbildning kring menshygien för **40** volontärer, **25** lärare och medlemmar i föräldraföreningar och **25** elever.
- **3 600** elever från sex skolor (**2 245** flickor, **1 355** pojkar) har fått information.
- Möten för att öka medvetenheten har hållits med **9 990** elever och lokalbor (**4 300** pojkar/män, **5 690** flickor/kvinnor).
- Radioprogram har gjorts om menshygien, sexuellt- och genusbaserat våld och sexuella och reproduktiva hälsorättigheter.
- Menshygienkit har delats ut till **1 225** flickor och tvålvär delats ut till **880** pojkar.
- **En** skola har fått nya toaletter anpassade efter personer med särskilda behov.
- **Fem** skolor har fått ökad tillgång till sanitetsfaciliteter.
- **Tre** vattenkällor har uppgraderats och **två** brunnar har reparerats så att **760** elever har fått rent dricksvatten.

Effekt på kort sikt

- Ökad kunskap om sambandet mellan mens och graviditet.
- Flickor känner sig mer trygga i att hantera sin mens och söka råd från lärare eller skolpersonal.
- Flickor retas mindre i skolan, både av lärare och pojkar.
- Flickor och pojkar har förbättrade möjligheter att sköta sin hygien i skolan och hemma.

Effekt på medellång sikt

Flickors motståndskraft och möjlighet att slutföra sin utbildning har stärkts.

Effekt på lång sikt

Minskad fattigdom, stärkta samhällsekonomier och minskad ojämlikhet i samhället.

Mat och gemenskap skapar trygghet

→ På Röda Korsets hus i Malmö kan människors grundläggande behov tillgodoses – här erbjuds tillgång till exempelvis dusch, tvättmaskin, mat, kläder eller en plats att vila. Det finns ett förråd med kläder för den som behöver det. På bilden ses Liv Palm, verksamhetsansvarig.

När priserna stiger blir vardagen tuff för många, inte minst för människor som redan lever på marginalen. På Röda Korsets hus, som finns på fem platser i Sverige, erbjuds allt från mat och kläder till trygghet och gemenskap.

→ Röda Korset i Hovsjö i Södertälje är en mötesplats för ofrivilligt ensamma, nyanlända och pensionärer. – Jag vill att folk ska känna sig trygga, få skratta och umgås med andra, säger volontären Gudrun Engström (i blått) här tillsammans med Iryna, Sarkis och Leisa.

Våra mål

Målgruppen ska få materiellt bistånd utifrån sina behov, som mat, kläder, filter eller hygienartiklar. Målgruppen får tillgång till värme och vila. Vi ger tillgång till en trygg plats och social gemenskap.

→ Effekt på kort sikt

Fler får sina mest grundläggande behov tillgodosedda, känner sig tryggare, mer utvilade och känner en större social gemenskap.

→ Effekt på medellång sikt

Fler överlever, lider mindre och löper mindre risk för sjukdomar. Målgruppen känner en större värdighet och är rättighetsbärande. Målgruppen kan också i högre grad hantera och påverka sin situation.

→ Effekt på lång sikt

Målgruppen får i högre grad sina rättigheter tillgodosedda och känner en större delaktighet i samhället.

Ökade behov i Sverige

För att möta de ökade behoven i Sverige har våra insatser skalats upp. Med inspiration från den internationella rödakors- och rödahalvmånerörelsens Humanitarian service points⁹ har vi utvecklat ett befintligt hus och startat upp fyra nya Röda Korsets hus: i Stockholm, Hedemora, Södertälje, Vänersborg och Malmö.

Röda Korsets hus är en plats för värme, vila och gemenskap men också där människor kan få mat och materiellt bistånd. Målgrupperna är alla som har behov, men med stort fokus på pensionärer, barnfamiljer och migranter.

33 300

personer besökte Röda Korsets hus 2023, vilka tog del av mat- och kläudutdelning, språkundervisning och hälsofrämjande verksamhet.

⁹ ifrc.org/our-work/disasters-climate-and-crises/migration-and-displacement/programmes/HSP

Om Röda Korsets hus

Konceptet Röda Korsets hus – som vi valt att kalla det i Sverige – är trygga platser där människor i utsatta situationer möts av humanitärt stöd och olika tjänster. Det är ett beprövat koncept som finns på över 600 platser runt om i världen.¹⁰

Varje Röda Korsets hus är unikt och möter behoven som finns lokalt. Samtidigt finns en flexibilitet att skala upp om det skulle behövas. Röda Korsets hus erbjuder förutom mat, kläder och värme också sociala och hälsofrämjande aktiviteter. All verksamhet ska utgå från deltagarnas behov, önskemål och aktiva deltagande.

Genom husen ges humanitärt bistånd baserat på humanitetsprincipen, och utifrån våra grundprinciper är vi självständiga, neutrala och politiskt oberoende. Om det behövs stöd med mer komplexa behov kan deltagare också hänvisas till specialiserad hjälp. ●

10,5

miljoner kronor kostade verksamheten för Röda Korsets hus 2023.

→ "Vardagen har blivit tuff för många. Vi märker att behoven ökar enormt. Fler söker sig till oss för hjälp och stöd och vi möter även nya grupper som exempelvis barnfamiljer", säger Katarina Ramberg på Röda Korset i Vänersborg.

→ Volontärerna Sara och Rika förbereder mackor och te i köket på Röda Korsets hus i Malmö.

Röda Korsets hus

Varje Röda Korsets hus är unikt och möter behoven som finns lokalt. Verksamheten bidrar till att besökarna känner sig tryggare, upplever högre grad av tillhörighet och att de får sina rättigheter tillgodosedda.

5 820

deltagare har tagit del av kläudtdelning.

17 575

deltagare har tagit del av matutdelning (matkassar, soppkök, presentkort, med mera).

33 300

besökare (totalt).

3 450

deltagare har tagit del av språk- undervisning eller läxhjälp.

15 625

deltagare har deltagit i övrig hälsofrämjande verksamhet.

Effekter vi skapar

DE KORTSIKTIGA EFFEKTERNA är tydliga. De som får mat blir mätta, de som får vila blir utvilade, de som får kläder kan hålla sig varma. Att få umgås med andra människor i en trygg miljö ökar också känslan av värdighet och bidrar till motståndskraft och bättre hälsa.

HÄR ÄR NÅGRA röster från husen:

”Om jag inte fick hjälpen från Röda Korset skulle jag och mina barn inte ha mat månaden ut.” ”Tack för att jag får sova inomhus när det är kallt.” ”Without shoes, it’s very cold in the snow.”

Genom våra sociala och hälsofrämjande aktiviteter skapar vi en välkomnande plats där människor känner sig trygga och får umgås med andra. Med de mest grundläggande behoven tillgodosedda får människor mer motståndskraft och kan överleva, tillsammans med förutsättningar för en god hälsa. Deltagare känner också en ökad värdighet, de vet om sina rättigheter och kan lättare att hantera sin situation.

Vi har inte ännu kunnat mäta de långsiktiga effekterna. Hela samhällets utveckling, i form av brister i välfärden och ökade kostnader, spelar in i hur målgrupperna har möjlighet att klara sig. Vi kan bara anta att med de grundläggande behoven tillfredsställda, tillsammans med en ökad trygghet och gemenskap, skapas bättre förutsättningar för våra målgrupper att få sina rättigheter tillgodosedda och en högre grad av delaktighet i samhället än det hade gjort utan stödet.

Resurser och kostnad

Verksamheten har kostat 10,5 miljoner kronor. Förutom pengar handlar resurserna om 215 volontärer. Arbetet har finansierats av statliga bidrag och insamlade medel.

Utvärdering och lärdomar

Vittnesmål och intervjuer visar på de olika sätt som Röda Korsets hus ger effekt och resultat.¹¹ Husen rymmer en mängd aktiviteter och erbjuder insatser som kompletterar varandra. Som helhet leder verksamheten till att besökare får sina behov tillgodosedda samtidigt som de får möjlighet att bli en del av en social gemenskap.

Under 2023 gjorde vi en kartläggning för att bättre förstå hur de grundläggande humanitära behoven ser ut runt om i Sverige, och vilka brister som finns. Kartläggningen tittade på hur det såg ut i 83 kommuner, där 277 olika aktörer har lämnat information. Resultaten visar tydligt att behoven ökar i Sverige. Fler lever i fattigdom. Socialtjänst och andra myndigheter upplevs i många fall också som otillräckliga och otillgängliga. Lärdomarna från kartläggningen pekar på att det finns behov av att fortsätta driva Röda Korsets hus, och att dessutom utöka verksamheten där behoven är som störst och förutsättningarna finns.

Så mäter vi

Vi samlar in data genom de lokalföreningar som har ett Röda Korsets hus. De rapporterar in antal besökare och statistik kring mat- och kläudutdelning, hälsofrämjande aktiviteter samt språkcafé och läxhjälp.

Dessutom har intervjuer genomförts med besökare, en metod som kommer att byggas vidare på. Vi planerar också att göra en mer systematiserad kvalitativ mätning genom enkäter eller intervjuer med deltagare, för att skapa en bättre bild av effekterna på individnivå.

Materiellt bistånd

Tak över huvudet

Social trygghet och gemenskap

Aktiviteter & prestationer

17 575

har tagit del av matutdelning, matkassar, presentkort.

5 820 har fått kläder.

4 845

har fått värme och vila.

33 300

har fått komma till en trygg och tillgänglig plats.

3 450 har tagit del av språkundervisning.

15 625 har deltagit i hälsofrämjande verksamhet som dusch, tvätt, utflykter och sociala aktiviteter.

Effekt på kort sikt

Deltagare har blivit mätta och varma.

Deltagare får en trygg plats att vila på.

Deltagare känner sig tryggare, en högre grad av tillhörighet och större social gemenskap.

Effekt på medellång sikt

- Deltagare överlever och löper mindre risk för sjukdom och lidande.
- Deltagare känner ökad värdighet och att man är en rättighetsbärare.
- Deltagare kan i högre grad hantera och påverka sin situation.

Effekt på lång sikt

Målgruppen får i högre grad sina rättigheter tillgodosedda och högre grad av delaktighet i samhället.

**Först på plats,
alltid kvar.**